

Anahtar Kavram: Kapsayıcı Eğitimde Etos (Litvanya'daki uygulamalara dayalı olarak)

Tanım olarak kapsayıcı eğitim her çocuk için *eşit eğitim fırsatı* sağlamakla ilgilenir. 'Kapsayıcı' kavramı çoğunlukla 'bütünleştirme' kavramıyla yer değiştirir ve bu terim farklı bir anlamı içermektedir. Terminolojideki bu değişim ihtiyaç temelliden haklar temelli bir kaymayı yansıtmaktadır. Kapsayıcı eğitimi geliştirmede öğretmenin rolü etkinliğinin merkezinde yer almaktır. Sonuç olarak öğretmenlerin tutum ve davranışları –temel unsur olumlu etoslar (ahlaki değerle) ve öğretmenin kapsayıcılığa verdiği değer temelli bir bağlılığın olması- kapsayıcı eğitimin başarılı bir şekilde uygulanmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Özel İhtiyaçlar Eğitiminin Geliştirilmesi için Avrupa Ajansı (2012), Kapsayıcı Öğretmenlerin sahip olmaları gereken merkezi değerlerin çerçevesini gösteren bir profil oluşturmuştur. Birinci merkezi değer 'Öğrenme Farklılığına Değer Verme'dir. Bu durum kapsayıcı eğitimin etosu için zorunlu temeller yapılandırılarak öğretmenin kültürlerarası yeterliliğinin gelişimine işaret etmektedir.

Kültürel farklılık etnik köken, cinsiyet, çokdillilik ve dinler, yaş, sosyal sınıf, cinsel yönelim, profesyonel işlev, eğitim geçmişi, mental ve fiziksel yetenekler, sağlık bağlamında olabilir.

Bir grup çocuktaki kültürel değişkenlerin ayırımına varabilmek için öğretmenlerin **kültürel hassasiyet, kültürel farkındalık** ya da kendilerinden uzaklaşıp kendi kültürel değerlerine, normlarına, inançlarına ve tutumlarına eleştirel bir yansıtma yapma yeteneği olarak tanımlanan **öz-yansıtma**ı içeren **kültürel eleştirel farkındalık** sahibi olmaları gerekir.

Öz- yansıtma ve kültürel eleştirel farkındalık, kültür yapısı olarak farklı öğrencilere en üst düzeyde olumlu etki gösterecek biçimde öğretim yapabilmek için gerekli en iyi yolları ifade eder. Öz- yansıtma ve kültürel eleştirel farkındalığın eksikliği, sonuç olarak çocukların gelişiminde ve öğrenme fırsatları üzerinde olumsuz bir etkiye yol açan ihmalcilik, anlayış eksikliği, sınıflandırma ve çocukları etiketleme ile sonuçlanır. Kapsayıcı bir öğretmen kültürel farklılıklara saygı duyar ve etnosentrik tutumların kilometre taşlarının farkındadır.

Etnosentrizmin değer tutumu içinde bireyler, diğer grupları özellikle değerler, sosyal normlar, inançlar, davranışlar, gelenekler ve din ile ilişkili bir standart olarak algılanan kendi özel kültürlerine bağlı olarak yargılar. Karşıt değer tutumuna kültürel relativizm denir ve bu da bütün norm, inanç ve değerlerin kendi kültürel bağlamlarına bağımlı olduğunu ve bu şekilde davranılması temeline dayandığını ifade eder.

Kapsayıcı eğitime diğer bir engel ise kültürel farklılıkları özelleştirme ve azınlık gruplarından gelen çocuklara karşı dayatmacı tutumlar geliştirme eğilimidir.

Kültürel özcülük kavramı belli bir kültür yapısına sahip herkesin aynı olduğu gibi genel bir yanılığa yol açar. "Kültürün" insanların kendilerinden daha büyük olduğunu düşünerek, insanların davranışını kendi kültürlerine bağlı olarak açıklar. Bu sebeple kapsayıcı bir öğretmen için çocukları **olduklarından daha azına indirgeme tuzağına düşmekten kaçınmak** önemlidir. Aynı şekilde ırkçı ve cinsiyetçi tuzaklardan da kaçınmak gereklidir.

Öğretmenin kültürlerarası yeterlilikleri çoğu kez kültürel farklılıkla uyumlu olan **sosyal eşitsizliklerin farkındalığına** işaret eder. Topluluk seviyesinde çeşitlilik eşitsizliğe dönüşür. Kapsayıcı öğretmenler sosyal eşitsizlikle ilgili problemleri anlar ve eğitimin toplumda demokrasi ve sosyal adalet sağlamada oynadığı anahtar rolün farkındadır. Her çocuğa **eşit düzeyde önemli ve değerli bireyler gibi davranarak** sınıf içinde eğitim eşitliğini destekleme sorumluluğunu alır. Ebeveynlerle olumlu ilişkiler oluşturmaya ve bu ilişkileri sürdürmeye çabalar, onları eşit olarak görür.

Çocukların duyguları gelişim ve öğrenme yollarını etkilediğinden kapsayıcı öğretmen öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilmek için onlarla bir **bağ kurmalı ve onları anlamalıdır**. Diğer bir ifadeyle bir öğretmen empati becerileri gelişmiş ve performansı yargılamaktan ziyade öğrenmeyi zenginleştirmelidir. Empati etiketleri engeller ve sosyal yapılandırma yoluyla basmakalıp inanışları deler geçer. Bu sebeple empati kültürel açıdan duyarlı bir eğitim biliminin ayrılmaz bir parçasıdır.